

**FORUNDERSØGELSE
OVERORDNET VISION**

Lerkenfeld Ådal (N30-1)

Natura 2000-område nr. 30:

Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simsted og Nørre Ådale samt Skravad Bæk

*Storholmen, Lerkenfeld Ådal. Foto af Per Egge Rasmussen
Vesthimmerlands Kommune. 2021*

**VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE**
- lyst til at gøre en forskel

Indholdsfortegnelse

LIFE IP NATUREMAN LIFE16 IPE/DK/006	1
Projektområdet generelt.....	3
Kortlagt habitatnatur.....	4
§3-natur.....	7
Vandløb og grøfter.....	8
Fredning.....	10
Kommunale udpegninger.....	11
Offentlig adgang og rekreative muligheder.....	13
Andre forhold.....	13
Lerkenfeld Dambrug.....	14
Naturpleje og trusler mod områdets naturværdier.....	14
Ejerstruktur.....	16
Drift og driftshistorie.....	16
Tilskud til sammenhængende arealer i Natura 2000.....	18
Overordnet vision for området.....	18
Indledende overvejelser om de næste trin.....	19
Interessentundersøgelse.....	19
Botanisk forundersøgelse.....	19
Relevante aktioner.....	19

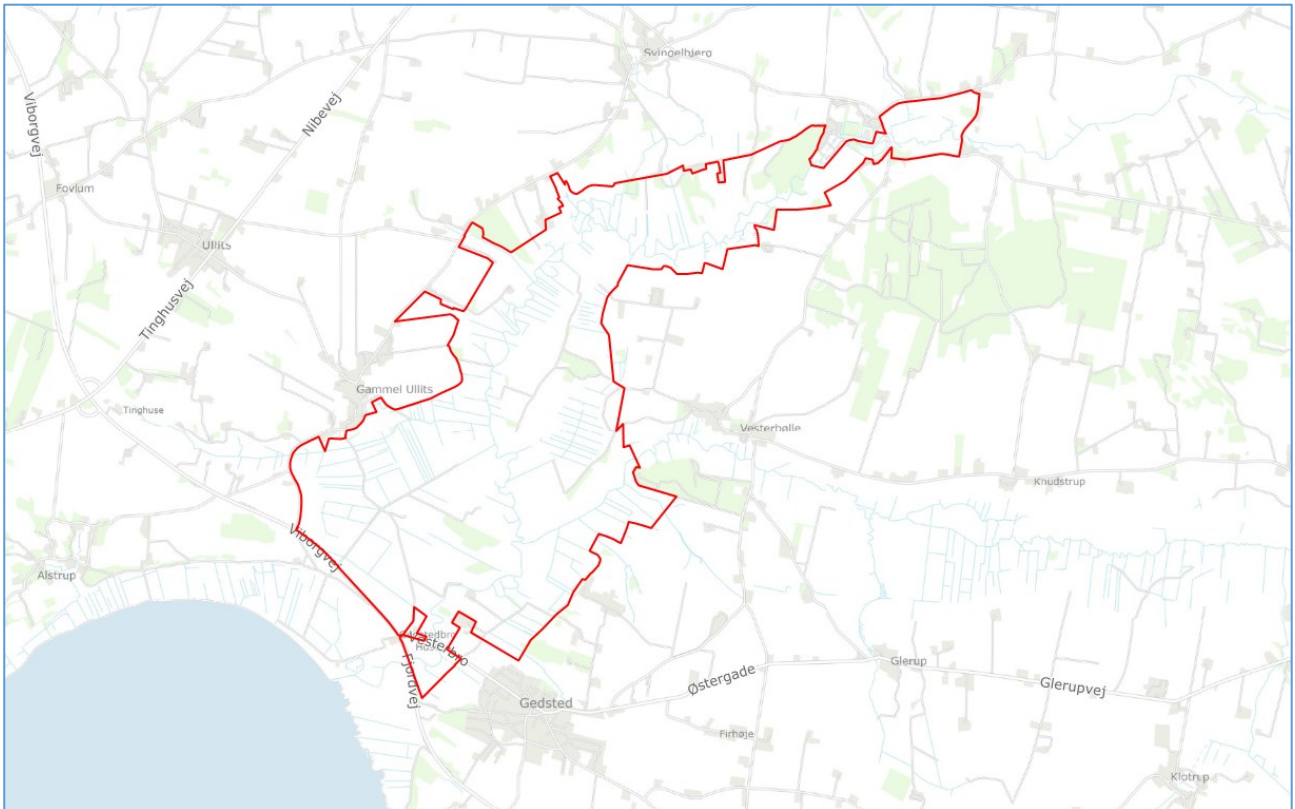
Ansvarsfraskrivelse:

Oplysningerne i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning.
EU-Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

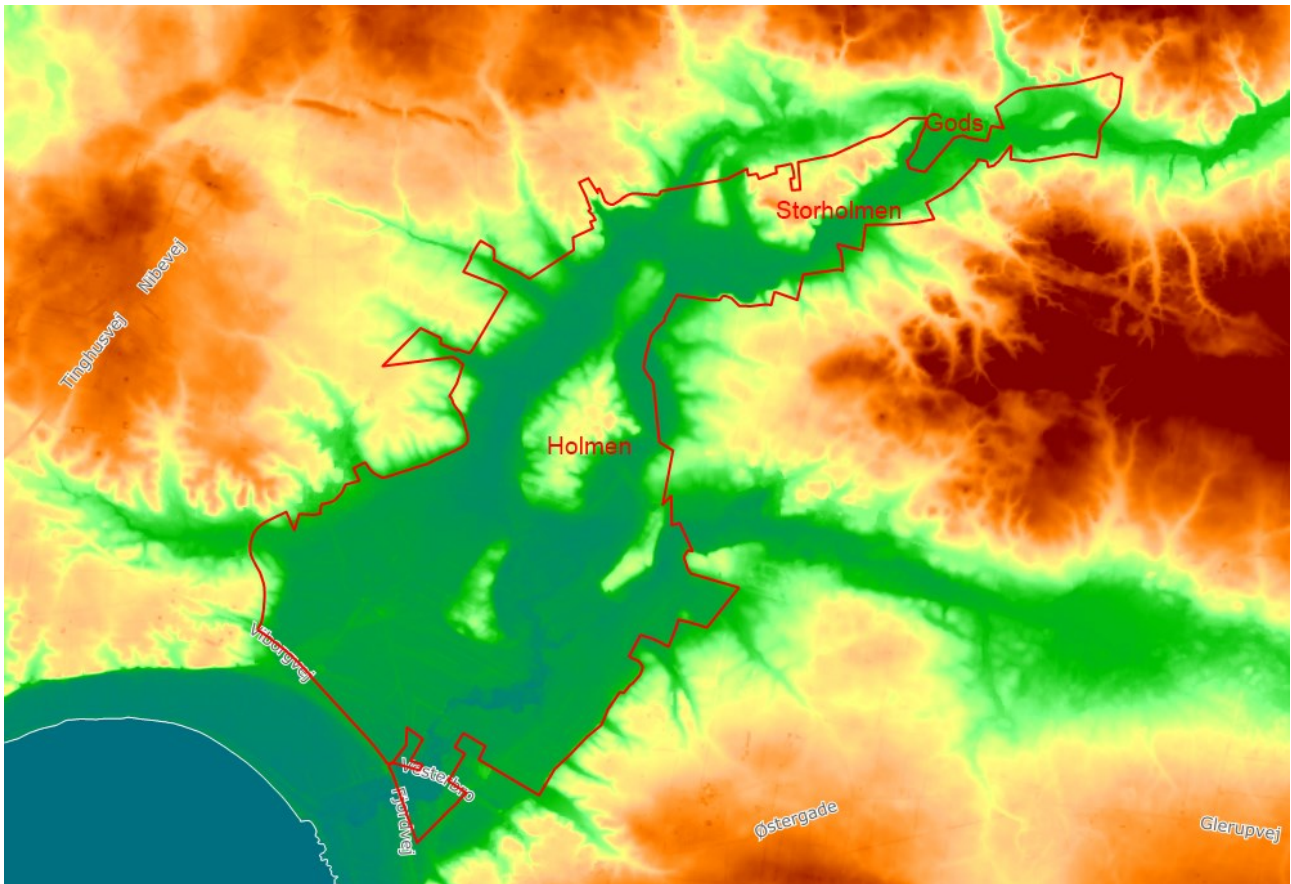
Projektområdet generelt

Lerkenfeld Ådal er en del af H30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale samt Skravad Bæk. I forhold til IP LIFE NATUREMAN udgør Lerkenfeld Å sub-region N30-1. Området er 921,5 ha.

Lerkenfeld Å er central for sub-regionen, der strækker sig fra oplandet til Lerkenfeldt Gods i nord og afgrænses af Viborgvej/Fjordvej i syd. Lerkenfeld Ådal er dannet som en smeltevandsdal efter sidste istid og ligger så lavt, at den tidligere har været en fjordarm med øer som erosionsrester af det tidligere morænelandskab. Efter landhævnningen blev de til holme, som i dag rummer særdeles veludviklet surt overdrev med store bestande af den rødlistede guldblomme og andre sjældne arter. Ved foden af holmene findes enkelte rigkær af høj kvalitet. Ådalens skrænter er flere steder forholdsvis stejle, og højdeforskellen på 15-20 m mellem ådalens bund og de højere-liggende arealer giver mulighed for udsivning af trykvand ved skræntfoden. Nedstrøms Lerkenfeld Gods er Lerkenfeld Å ureguleret, og ådalen er i øvrigt domineret af ferske kulturrenge og dyrkede marker. Der ligger to ejendomme indenfor projektområdet, og en tredje ejendom har nogle bygninger indenfor.

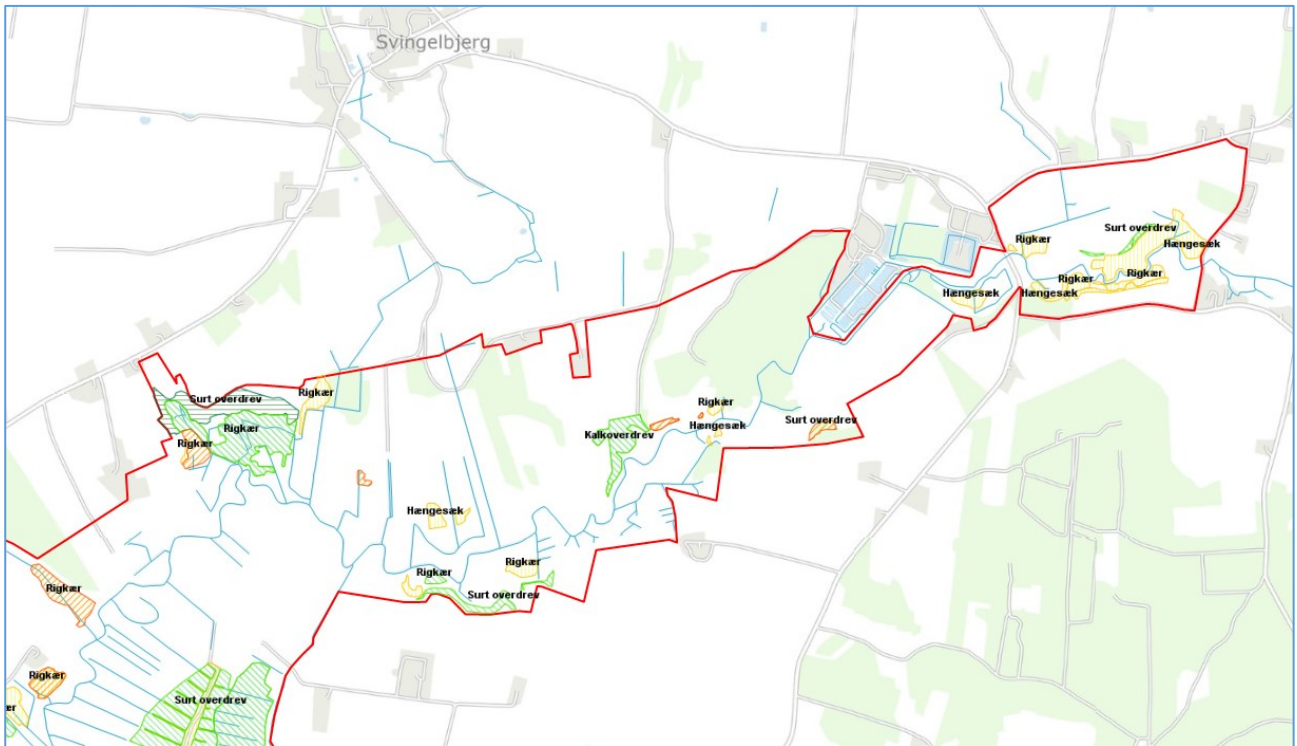
Figur 1 N30-1 projektgrænse

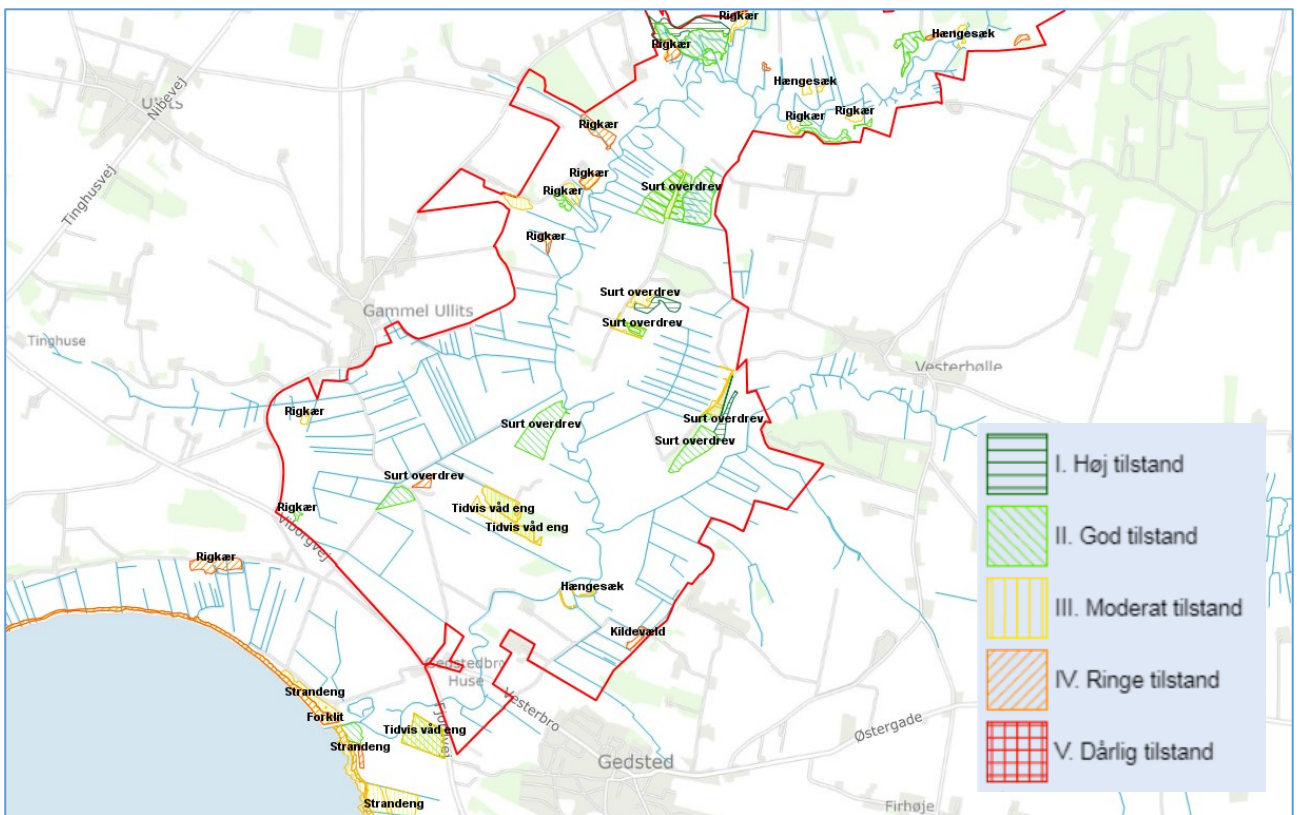
Figur 2 Subregionens terræn med angivelse af de tre væsentlige lokaliteter Holmen, Storholmen og Lerkenfeldt Gods

Kortlagt habitatnatur

I sub-regionen er der ved seneste NOVANA-kortlægning registreret følgende lysåbne terrestriske naturtyper: hængesæk (7140), rigkær (7230), kildevæld (7220), tidvis våd eng (6410), surt overdrev (6230) og et enkelt kalkoverdrev (6210). De forekommer spredt over hele projektområdet. Naturtilstanden for de forskellige naturtyper varierer fra ringe til god, dog er der et enkelt surt overdrev med høj naturtilstand.

Figur 3 N30-1 kortlagt lysåben terrestrisk habitatnatur (2016-2019) i projektets nordlige halvdel.

Figur 4 N30-1 kortlagt lysåben terrestrisk habitatnatur (2016-2019) i projektets sydlige halvdel

Tabel 1 herunder viser kvantitet og kvalitet for de lysåbne terrestriske habitatnaturtyper fra seneste kortlægningsperiode (2016-2019). Der er siden den forrige kortlægning (2010-2012, tabel 2) sket en øgning af arealet for de fleste naturtyper. Surt overdrev (6230) er øget med ca. 9 ha, og de er generelt i bedre naturtilstand sammenlignet med forrige kortlægningsperiode. Alene sure overdrev med gunstig bevaringsstatus (høj og god naturtilstand) er forøget med 8,5 ha. Arealet med Riggær (7230) er steget med 5,4 ha. Her er naturtilstanden dog faldet samlet set, hvor arealet med riggær i gunstig bevaringsstatus er faldet med 0,9 ha, og riggær uden gunstig bevaringsstatus (moderat og ringe naturtilstand) er øget med 6,2 ha. Arealet med tidvis våd eng er steget, hvilket primært skyldes en omklassificering af en våd hede til tidvis våd eng. Arealet med kildevæld er steget samlet set med 0,3 ha, men kildevæld i gunstig bevaringsstatus er faldet med 0,3 ha. Se tallene i tabel 1 og 2 herunder.

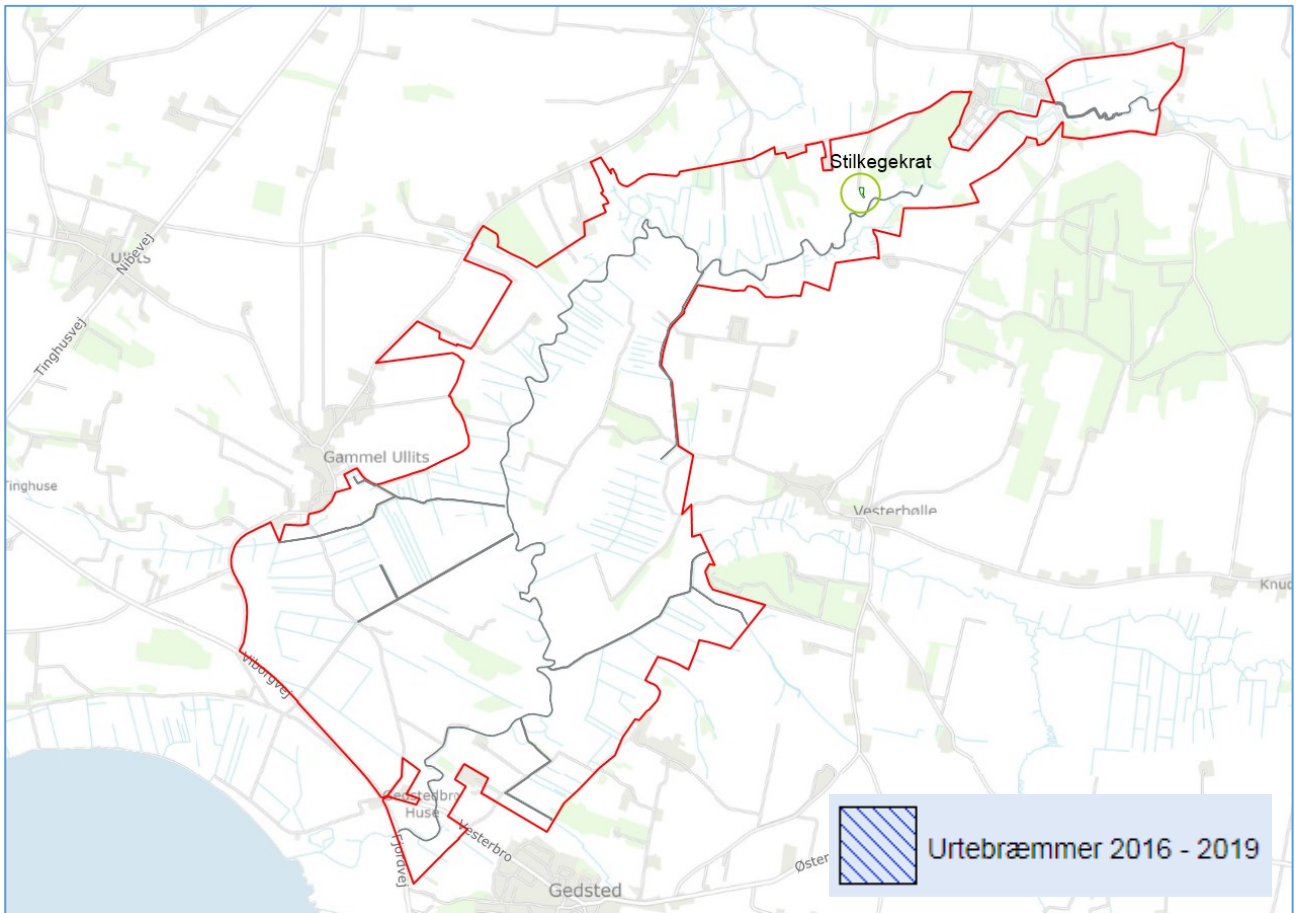
N30-1, 2016-2019		Naturtilstand					
Naturtype nr.	Habitatnaturtype	I. Høj	II. God	III. Moderat	IV. Ringe	V. Dårlig	Total areal
6210	Kalkoverdrev		0,2		0,1		0,3
6230	Surt overdrev	5,3	18,3	6,1	0,8		30,6
6410	Tidvis våd eng		3,5	2,9			6,4
7140	Hængesæk			2,6			2,6
7220	Kildevæld		0,9		0,6		1,5
7230	Riggær		5,7	7,4	3,2		16,4
Total		5,3	28,6	19,0	4,8		57,8

Tabel 1 N30-1 kortlagt lysåben terrestrisk habitatnatur (2016-2019). Tallet angiver areal (ha). Naturtyperne med fed skrift er fokusnaturtyper for Life IP Natureman-projektet Kilde: Baseline rapport LIFE IP – Natureman, juni 2020.

N30-1, 2010-2012		Naturtilstand					
Naturtype nr.	Habitatnaturtype	I. Høj	II. God	III. Moderat	IV. Ringe	V. Dårlig	Total areal
4010	Våd hede			1			1
6210	Kalkoverdrev						
6230	Surt overdrev	1,5	13,6	3,9	2,7		21,7
6410	Tidvis våd eng		0,1				0,1
7140	Hængesæk		0,2		0,4		0,6
7220	Kildevæld		1,2				1,2
7230	Riggær		6,6	3,1	1,3		11
Total			21,7	8	4,4		35

Tabel 2 Kortlagt lysåben terrestrisk natur (2010-2012). Tallene angiver areal (ha). Tallene med fed skrift er fokusnaturtyperne for Life IP Natureman-projektet.

Ud over de terrestriske lysåbne naturtyper er der kortlagt et lille areal med stilkegekrat (9190) vest for Lerkenfeldt Gods, og der er kortlagt urtebræmmer (6430) langs størstedelen af Lerkenfeldt å samt fire af åens tilløb. Se figur 5. Hele Lerkenfeldt Å, og tre af de større tilløb, er kortlagt som vandløb med vandplanter (3260)

Figur 5 N30-1 kortlagt stilkegekrat og urtebræmme

NOVANA-overvågning af bilag IV-arter og bilag II-arter.

Der er udlagt flere stationer til overvågning af bilag IV- og bilag II-arter. Der er ikke fundet nogen fokusarter inden for subregion N30-1 i forbindelse med NOVANA-overvågningen. Grøn kølleguldsmed er eftersøgt, men ikke fundet. Lampretter er fundet ét sted i 2015.

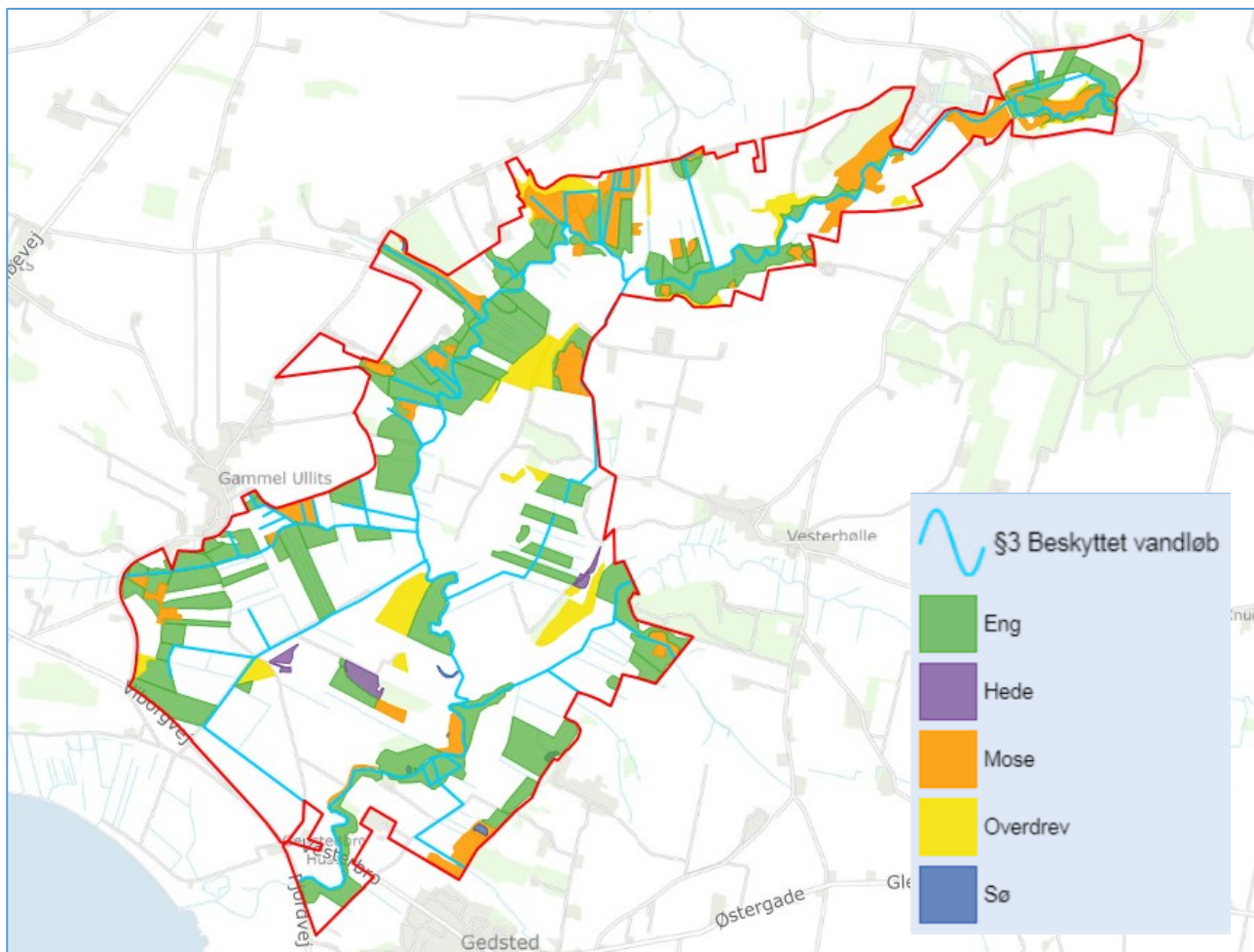
Kildevælds, skæv- og sumpvindelsnegl er eftersøgt på tre lokaliteter i 2006 og 2014, og er igen eftersøgt på to lokaliteter ved Lerkenfeld Å i 2019, men ingen af de tre arter af vindelsnegle er fundet. Odder er fundet ved broen på Svingelbjergvej i 2011. Nord for Søkbæk er en sø kortlagt som levested for stor vand-salamander, som også er observeret heri.

§3-natur

Ca. en tredjedel af subregionen ligger i dag som beskyttet natur jf. naturbeskyttelseslovens § 3. Der er hovedsagligt tale om beskyttede enge og moser på lavbundsarealerne, og en mindre del beskyttede overdrev på de mere kuperede dele af ådalssiderne og holmene. En mindre del af § 3-arealerne (ca. 54 ud af 304 ha) er registreret som habitatnatur. De fleste lavbundsarealer er med succes drænet og dyrket mere eller mindre intensivt, hvorfor der er en stor andel af kulturenge og ikke-beskyttede arealer også. Nogle af kulturenge er givetvis fejlregistreringer, og på de resterende kulturenge bør driften blive ekstensiveret efter d. 1. juli 2022, hvor naturbeskyttelseslovens § 4 træder i kraft. Hele vandløbsstrækningen for Lerkenfeld Å med tilløb er også § 3-registreret, ligesom en stor del af drængrøfterne i lavbundsarealet er. Se tabel 3 og figur 6 nedenfor.

N30-1	Sø <5ha	Eng	Hede	Mose	Overdrev	Strandeng	I alt
Beskyttet natur	0,9	211,7	4,0	57,9	30,2		304,8
Beskyttet natur –ej habitatnatur	0,8	202,8	0,6	39,9	6,4		250,5

Tabel 3 Beskyttet natur indenfor subregion N3-1

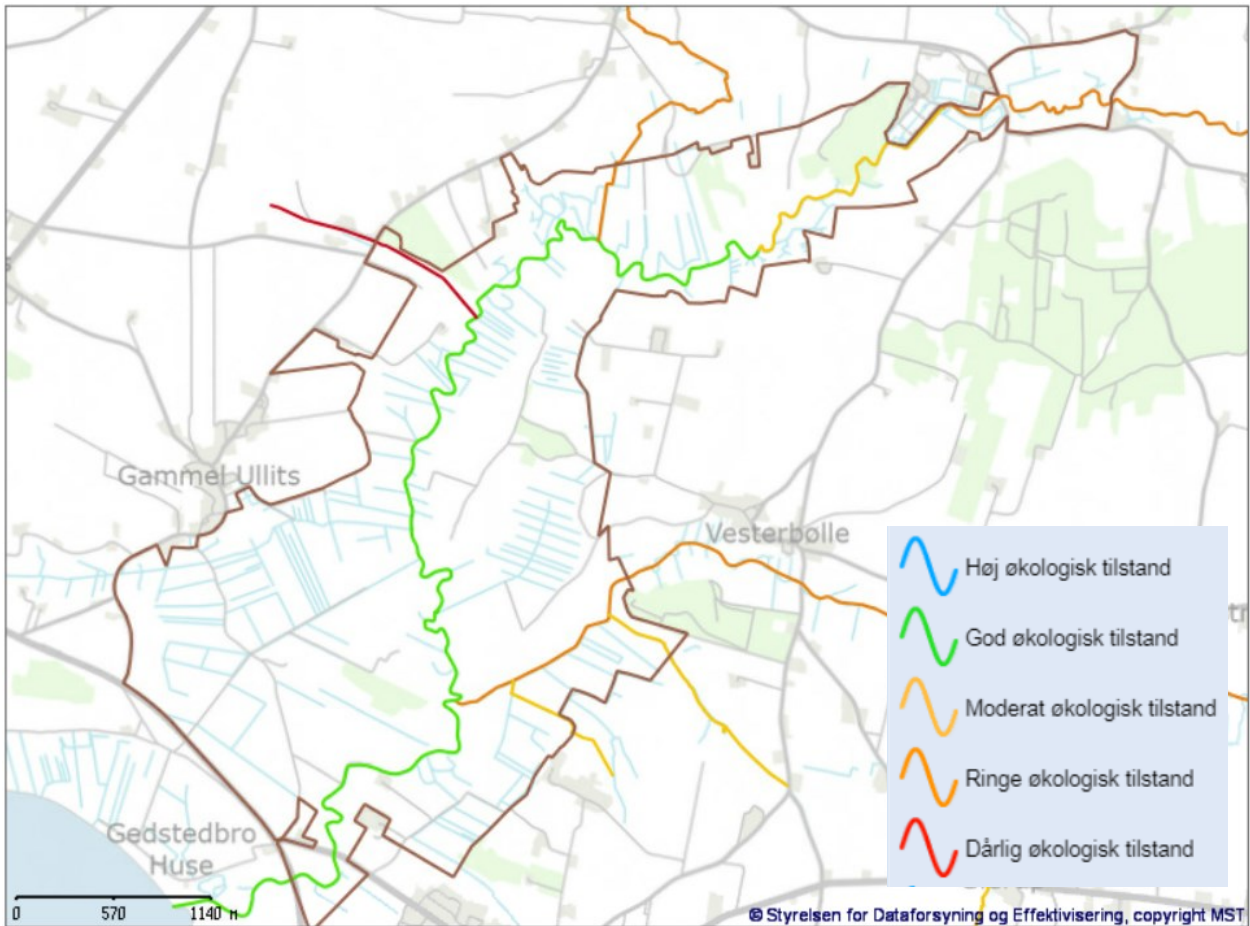

Figur 6 §3-beskyttet natur indenfor subregion N30-1

Vandløb og grøfter

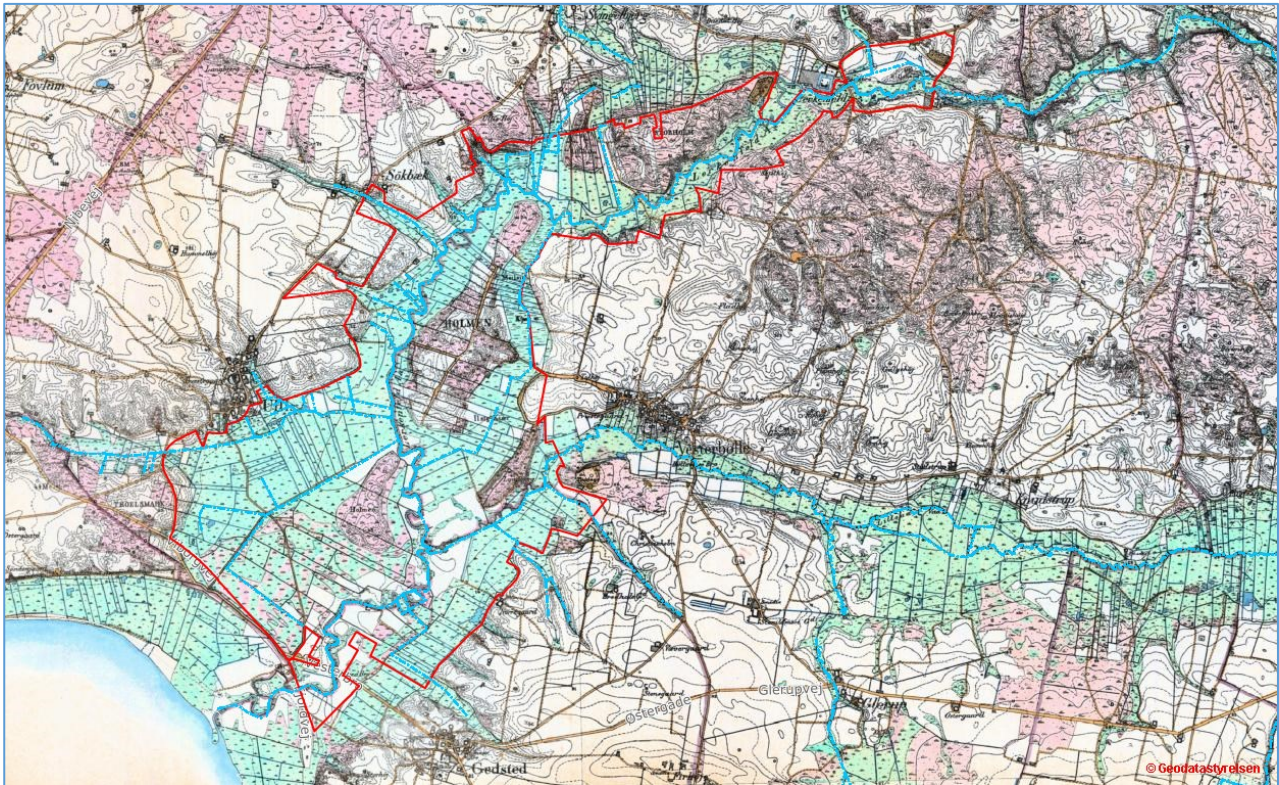
Lerkenfeld Å løber igennem hele projektområdet fra nord til syd. I syd, nord for Gedsted, er der tilløb fra Lilleåen, som er et større vandløb, med ca. 230 m inden for projektområdet. Derudover er der flere tilløb i form af mindre åer og bække samt tilstrømning fra kilder indenfor området.

Lerkenfeld Å har cirka 10 km vandløbsstrækning inden for projektområdet. Ifølge miljøGIS er størstedelen af Lerkenfeld Å i en god økologisk tilstand, og har dermed målopfyldelse. Den nordlige ende, nedstrøms og opstrøms dambruget, er i hhv. moderat og ringe tilstand. Af tilløbene har Lilleåen og Svingelbjerg bæk ringe økologisk tilstand, og Søkbæk har dårlig økologisk tilstand. Der må ikke ske forringelse af aktuel tilstand, herunder for de enkelte kvalitetselementer. Se figur 7 nedenfor.

Figur 7 Økologisk tilstand for vandløb indenfor subregion N30-1

Ud fra de historiske kort har Lerkenfeld Å næsten det samme forløb som oprindeligt. Vandløbet følger, med få undtagelser, forløbet, der er vist på de lave målebordsblade fra 1842-1899. Det ses også på de lave målebordsblade fra 1845-1988, at der allerede dengang, var et stort antal drængrøfter. Se figur 8 nedenfor.

Figur 8 De lave målebordsblade (1842-1899) er medtaget for at vise, i hvor høj en grad Lerkenfeld Å (vist med lyseblå streg) følger sit oprindelige forløb. Dette var et væsentligt forhold ved fredningen af Lerkenfeld ådal.

Fredning

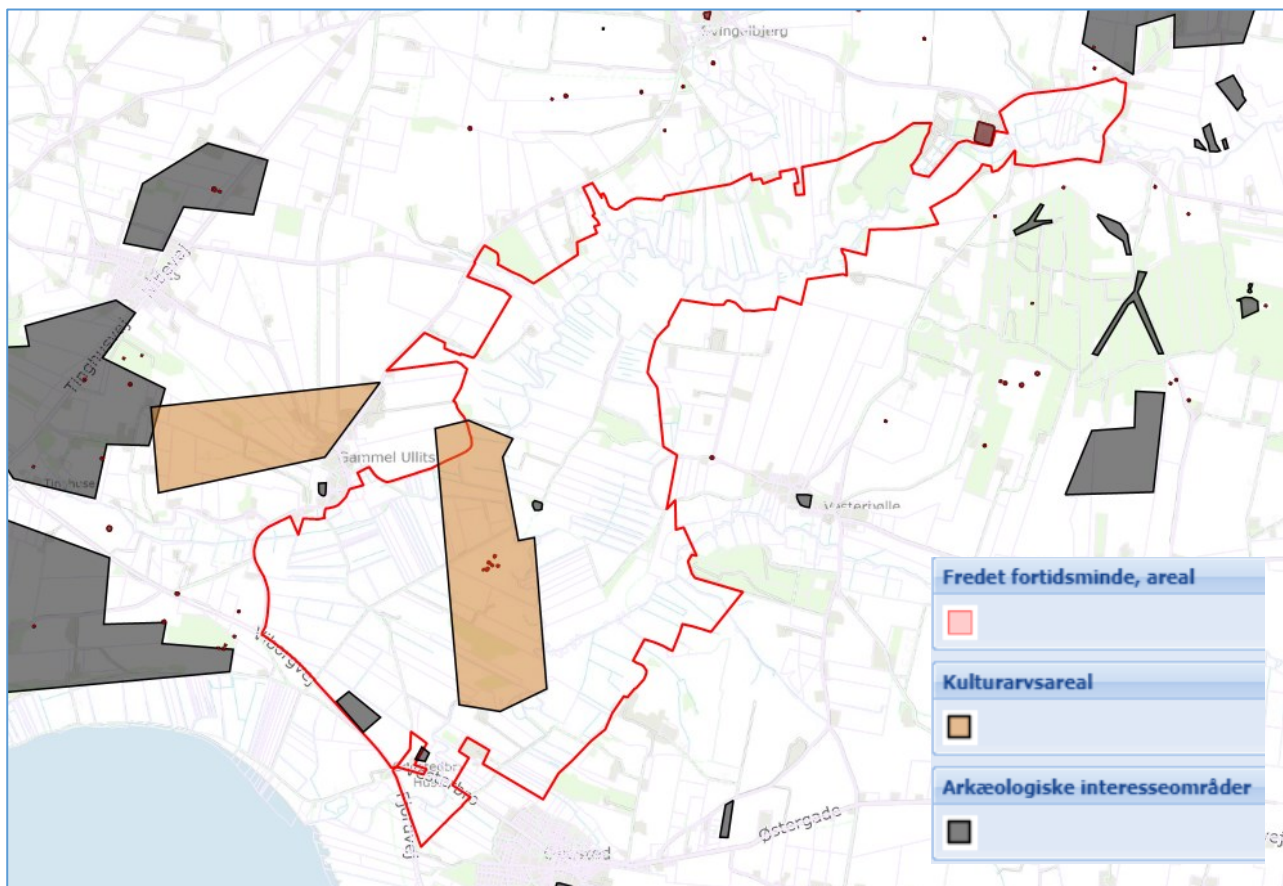
Området er i sin helhed omfattet af fredningskendelsen af 19. august 1974 om fredningen af Lerkenfeld Ådal. Hensigten med fredningen var, at sikre en bevarelse af tilstanden, med særlig vægt på Lerkenfeld Ås snoede forløb, de særdeles velbevarede jorddiger af stor kulturhistorisk betydning, samt ådalens vidstrakte ubebyggede landskabsflader, som, sammen med den slyngede å, har en meget stor landskabelig værdi. Fredningen skulle også forhindre en dengang planlagte udretning af åen, og standse en påbegyndt afgravning af jorddigerne. Fredningen skulle desuden sikre offentlighedens adgang til de to lokaliteter Holmen og Storholmen.

Der er ingen fredskovsarealer indenfor projektområdet, som ligeledes er friholdt for større tekniske anlæg og beboelse i større omfang.

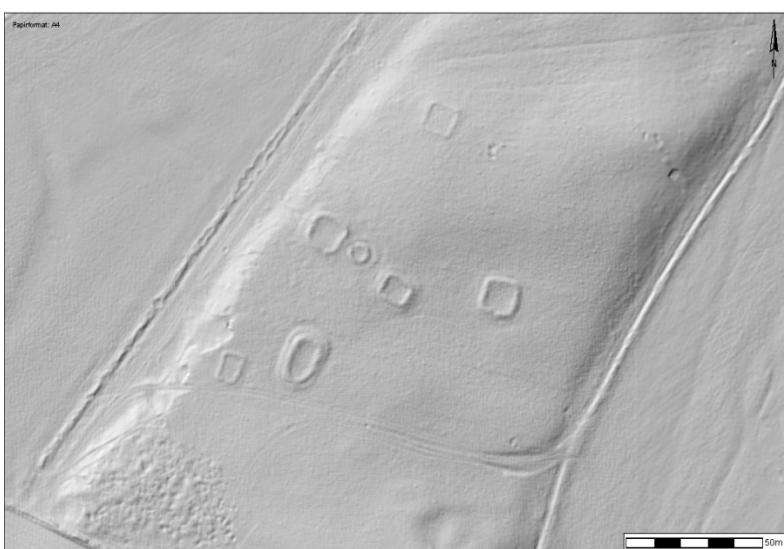
Fortidsminder og arkæologi

En del af Lerkenfeld ådal er klassificeret som kulturarvsareal af regional betydning. Se figur 9 nedenfor. Kulturarvsarealet omfatter bebyggelse fra stenalder. Lokaliteterne har haft tilknytning til stenalderfjordarmen, nu Lerkenfeld Å. Stenalderlokaliteterne kan henføres til såvel ældre som yngre stenalder, for ældre stenalders vedkommende specielt til Ertebøllekultur, for yngre stenalder både til Tragtbægerkultur og Grubekeramisk Kultur. Stenalderlokaliteterne ligger på de tidligere fjordbrede samt på holme i den nuværende ådal. Stenalderbopladsene er både flintspredningspladser og køkkenmøddinger med skaller med gode bevaringsforhold for knogler og tak. Området kan dermed bidrage med ny viden om stenalderens landskabsudnyttelse. Stenalderlokaliteterne vil være truet ved dræning, naturgenopretning, kreatur nedtrampning, skovrejsning og læhegnsplantning (kilde: kulturarv.dk, lok. 170025).

Indenfor føromtalt kulturarvsareal ligger de eneste beskyttede fortidsminder i subregionen. Der er tale om en samling på 7 dyrefolde af nyere tid (dateret 1661-2009). Det er små fårefolde omgivet af ca. 0,5 m jordvolde. De er registrerede som synlige fortidsminder med 100 m's beskyttelseslinje, og er beskyttede mod tilstandsændringer. Se figur 9 og 10 nedenfor. Derudover er voldgraven omkring Lerkenfeldt Gods registreret som synligt fortidsminde. Den ligger dog udenfor projektområdet.

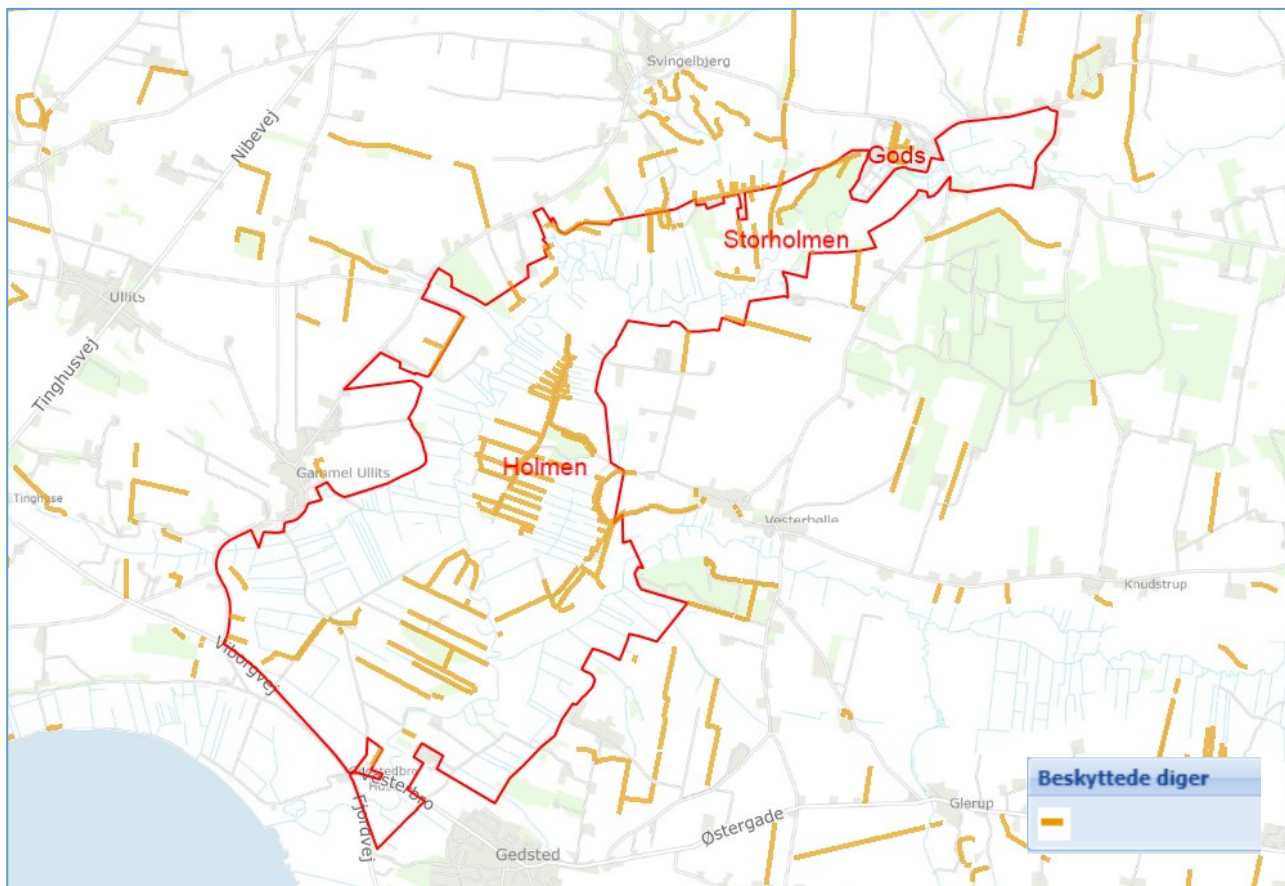

Figur 9 Oversigt over om subregionens beskyttede fortidsminder og kulturarv

Figur 10 Detaljer af de beskyttede dyrefolde på den sydligste holm, som fremgår tydeligt af terrænmodellen.

Som nævnt i afsnittet om fredningen, er der mange særdeles velbevarede jorddiger, som udgør et væsentligt kulturhistorisk element i subregionen. Digernes stammer sandsynligvis fra udskiftningen omkring slutningen af 1700-tallet. Den type diger er næsten forsvundet i Danmark, hvorfor disse må anses for at være enestående i kraft af deres antal og landskabelighed.

Figur 11 Oversigt over de beskyttede diger indenfor subregion N30-1

Kommunale udpegninger-

Indenfor subregionen er der flere kommunale udpegninger, som ligger indenfor kategorierne af landskab, natur og kultur; Det er næsten i sin helhed udpeget som *landskabskarakterområde* (Gedstedbro) og *særligt værdifulde landskaber*. Som en naturlig følge heraf, er området også *negativt skovrejsningsområde*. Hele området er omfattet af grønt danmarkskort under temaerne *Natura 2000*, *naturområder* og *økologiske forbindelser*. Hele området er desuden *geologisk værdifuldt område*.

To *værdifulde kulturmiljøer* ligger indenfor området: Området omkring Lerkenfeldt Gods og området ved Holmen, som rummer de velbevarede jorddiger.

En mindre del er udpeget som lavbundsareal: Arealerne på østsiden af Lerkenfeldt Å nedstrøms tilløbet fra Lilleåen.

Projektområdet ligger kystnært ikke langt fra Lovns Bredning. Området er heraf delvis klassificeret som *Kystområde A* og kortlagt som et *område med væsentlig risiko for oversvømmelser fra øget nedbør, forhøjet grundvandsstand og stigende havvand*.

Offentlig adgang og rekreative muligheder

Som nævnt under afsnittet om fredningen, er der sikret offentlig adgang til de to lokaliteter Holmen og Storholmen. Begge steder er der P-plads og informationsskilte. Private initiativer har anlagt en længere sti, med bro over Lerkenfeld Å, som binder de tre landsbyer Gedsted, Gl. Ullits og Vesterbølle sammen. Ruten er 10 km lang og anlagt som en trampesti.

Det er tilladt at sejle på Lerkenfeld Å, på strækningen fra godset og ned til fjorden.

Lerkenfeld Å og de tilstødende arealer benyttes både til lystfiskeri og jagt.

Andre forhold

Hydrologiske forundersøgelser

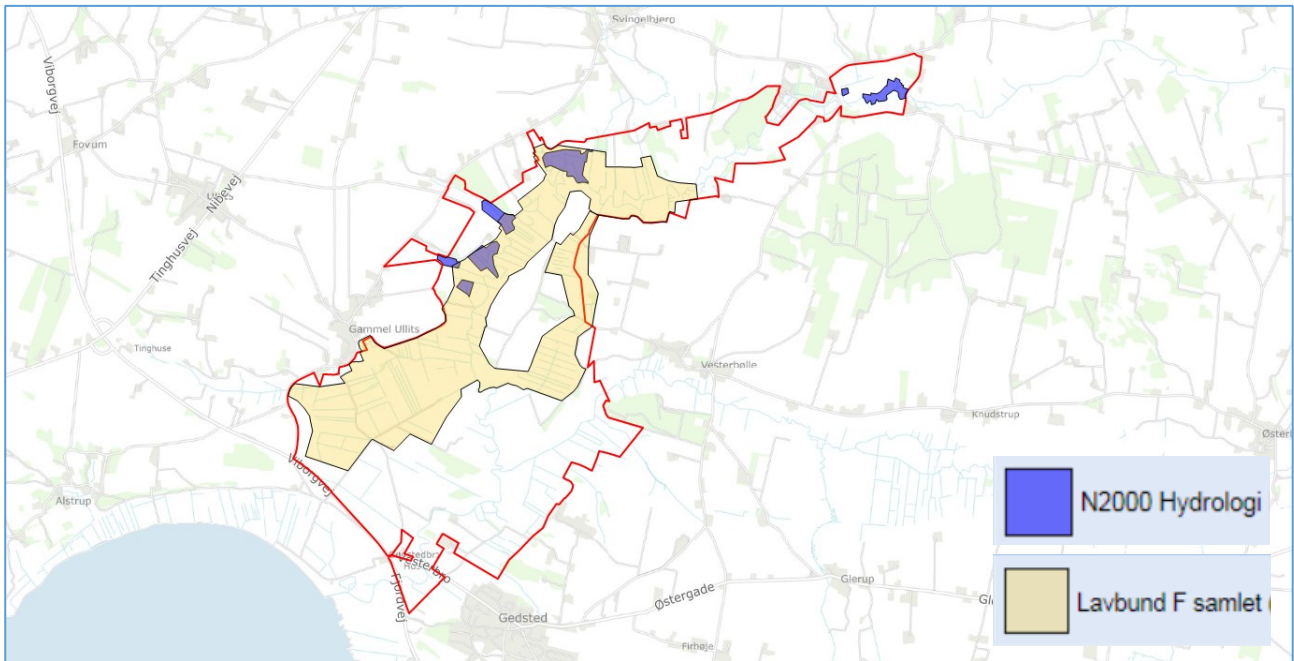
Grontmij (i dag Sweco) udarbejdede i april 2015 en hydrologiforundersøgelse i Lerkenfeld Ådal. Ifølge kommunens naturhandleplan vil effekten af mere naturlige vandstandsforhold typisk være, at fugtigbundsarterne bliver mere dominerende, og at der genindvandrer flere arter tilknyttet våd og fugtig bund. Desuden vil uønsket opvækst af træer og buske blive hæmmet, nedbrydning af førnelag vil ophøre, og der vil opbygges et nyt tørvelag. Dette vil sikre mindre næringsfrigørelse og mere CO₂-lagring. Der blev i forundersøgelsen udpeget fem mulige projektområder; Halkær, Søkbæk, Dellisbakker, Rødebro og Lilleholm, hvor især rigkær, men også kildevæld og hængesæk vil kunne opnå mere gunstige forhold, ved at genoprette mere naturligt hydrologi. Tiltagene der kan bruges til at opnå dette, er eksempelvis genslyngning af udrettede vandløb, blokering af dræn og lukning af grøfter for at tilbageholde det fremsivende grundvand. Se de 5 projektområder i figur 12 nedenfor. Der er endnu ikke planer om gennemførelse af projekterne.

Lavbundsprojekt

Naturstyrelsen udførte i 2018 en ejendomsmæssig forundersøgelse for det projektområde, som er opridset på figur 8 nedenfor. Projektarealet er 336 ha. Jorden indenfor projektområdet er hovedsagligt tørvejord, som er under nedbrydning på grund af afvanding.

En del lodsejerskepsis i områdets vestlige del, medførte et reduceret projektområde, som styrelsen vurderede, godt kunne gennemføres. Desværre viste kulstof- og fosforberegninger, at tilbageholdelse af kulstof er for lille (8,1 t C/ha*år), og der vil frigives en stor mængde fosfor (285,4 kg P/år). På denne baggrund blev også det reducerede projekt droppet. Se eventuelt Naturstyrelsens hjemmeside:

<https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/lerkenfeld-aadal-lavbundsprojekt-forundersogelse/>

Figur 12 viser de områder som hydrologiundersøgelsen pegede på samt det potentielle lavbundsprojekt.

Lerkenfeld Dambrug

Lerkenfeld dambrug blev etableret i 1957. Der blev etableret et omløbsstryg ved Dambruget i 1999, for at forbedre mulighederne for, at gydemodne ørreder kunne komme hen til gydepladserne opstrøms dambruget. I 2015 blev dambrugets stemmeværk nedlagt og overflødiggjorde omløbet, som derfor blev fjernet. Der blev suppleret med gydegrus, for at forbedre vandløbets fysiske tilstand. Tiltagene skete som led i opfyldelse af VP1. I dag har strækningen moderat økologisk tilstand.

Naturpleje og trusler mod områdets naturværdier

I nedenstående afsnit beskrives de enkelte fokusnaturtyper i subregion N30-1 i forhold til trusler mod naturtilstanden og deres nuværende pleje.

Kalkoverdrev er kun registreret ved Storholmen i den nordlige del af subregionen. To tredjedele er i god tilstand, og det resterende areal er i ringe tilstand. Kalkoverdrevene findes ved Storholm i den nordlige del af subregionen, syd for Svingelbjerg.

Specifikt for kalkoverdrev i subregion N30-1 gælder at størstedelen af naturtypen har en passende eller kun lidt for høj andel af middelhøje og høje græsser og urter samt vedplanter i forhold til det optimale for naturtypen. Omkring 40 % af arealet med kalkoverdrev har dog en for stor andel af middelhøj og høj græs- og urtevegetation samt vedplanter. Et vist indslag af vedplanter er dog naturligt og ønskeligt på naturtypen, og er derfor ikke en trussel alle steder.

Der er registreret Rynket rose (invasiv) på en større del af arealet. Omkring to tredjedele af arealet med kalkoverdrev er under pleje i form af afgræsning. En stor andel er ligeledes påvirket af direkte eutrofiering fra omkringliggende landbrugsarealer.

Surt overdrev udgør lidt over halvdelen af den tilstandsvurderede kortlagte habitatnatur i subregionen. Der er registreret 30,6 ha af naturtypen, hvoraf ca. tre fjerdedele er i høj eller god tilstand (se Tabel 1). Surt

overdrev findes jævnt fordel over hele subregionen. Fire af subregionens sure overdrev indgår i mosaik med hhv. kalkoverdrev og tidvis våd eng.

Specifikt for surt overdrev i subregion N30-1 gælder, at på omkring 15-25 % af arealerne med naturtypen er der en for stor andel af middelhøje og høje græsser og urter samt vedplanter i forhold til, hvad der er optimalt for naturtypen. Der er en vis andel af vedplanter på subregionens sure overdrev, men et vist indslag af vedplanter er naturligt og ønskeligt på naturtypen, og er derfor ikke en trussel alle steder. På omtrent en tredjedel af arealet er der dog registreret for høj andel af vedplanter. Der er registreret en forekomst af invasive arter på størstedelen af arealet med naturtypen, samt en stor andel af invasive arter på omkring 20 % af arealet. Der er også en vis eutrofiering af lidt over halvdelen af sure overdrev i subregionen. Næsten hele arealet med naturtypen bliver plejet primært i form af græsning. Kommunen bistår med rydning af glansbladet hæg på arealerne ved Holmen, og kommunen finansierer hegnsvedligeholdelsen på Holmen og Storholmen.

Kildevæld er registreret 2 steder i subregionen med et samlet areal 1,5 ha. Heraf er omkring to tredjedele i god tilstand og den resterende tredjedel er i ringe tilstand (se Tabel 1).

Specifikt for kildevæld i subregion N30-1 gælder, at naturtypen er præget af en for stor andel af middelhøje og høje græsser og urter på størstedelen af arealet. Lidt over en tredjedel af arealet har en for stor andel af vedplanter i forhold til det optimale for naturtypen. Der er ikke registreret invasive arter. I forhold til hydrologi registreres omtrent 40 % af arealet med naturtypen som påvirket af afvanding med en tydelig effekt, hvilket vurderes at være en trussel for naturtypen. Omkring to tredjedele af naturtypen bliver plejet i form af græsning.

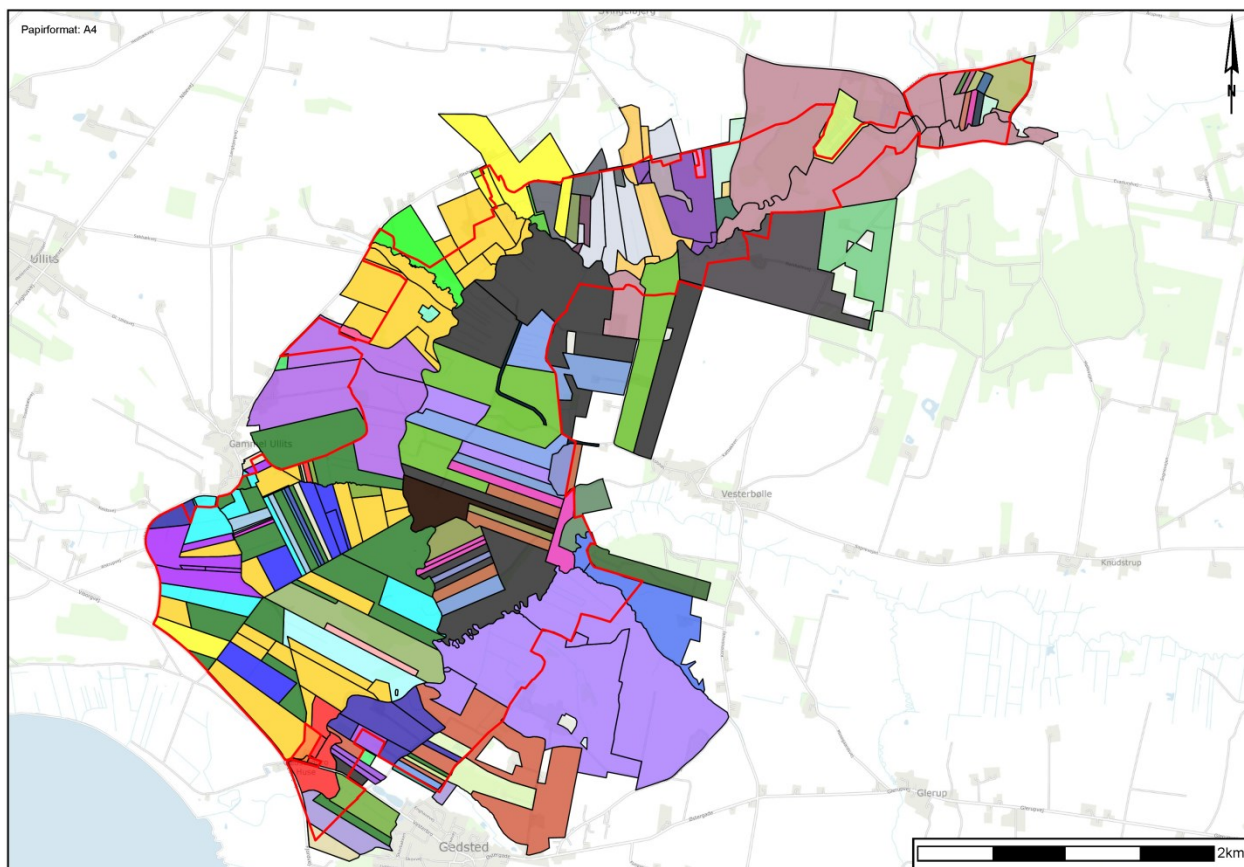
Rigkær udgør omtrent en fjerdedel af den kortlagte habitatnatur i subregionen. Der er registreret 16,4 ha af naturtypen, hvoraf ca. to tredjedele er i moderat tilstand eller ringere (se Tabel 1). Rigkærene findes især i den nordøstlige del af subregionen. Tre af lokaliteterne indgår i mosaik med hhv. hængesæk, kildevæld og tidvis våd eng.

Specifikt for rigkær i subregion N30-1 gælder, at naturtypen generelt er præget af en for stor andel af høje græsser og urter og vedplanter. Der er kun konstateret invasive arter i meget få af subregionens rigkær. I forhold til hydrologi registreres størstedelen som påvirket af uhensigtsmæssig hydrologi, omkring 70% med tydelig effekt og 15% med udbredt effekt. Uhensigtsmæssig hydrologi vurderes at udgøre en væsentlig trussel for naturtypen i subregionen. På omkring 20 % af arealet med rigkær i subregionen er der registreret randpåvirkning af eutrofiering fra naboarealer. Det er positivt, at lidt over halvdelen af subregionens rigkær bliver plejet primært i form af afgræsning.

Samlet set er de største trusler i subregionen altså *uhensigtsmæssig hydrologi, invasive arter, eutrofiering* og i mindre grad *tilgroning*.

Ejerstruktur

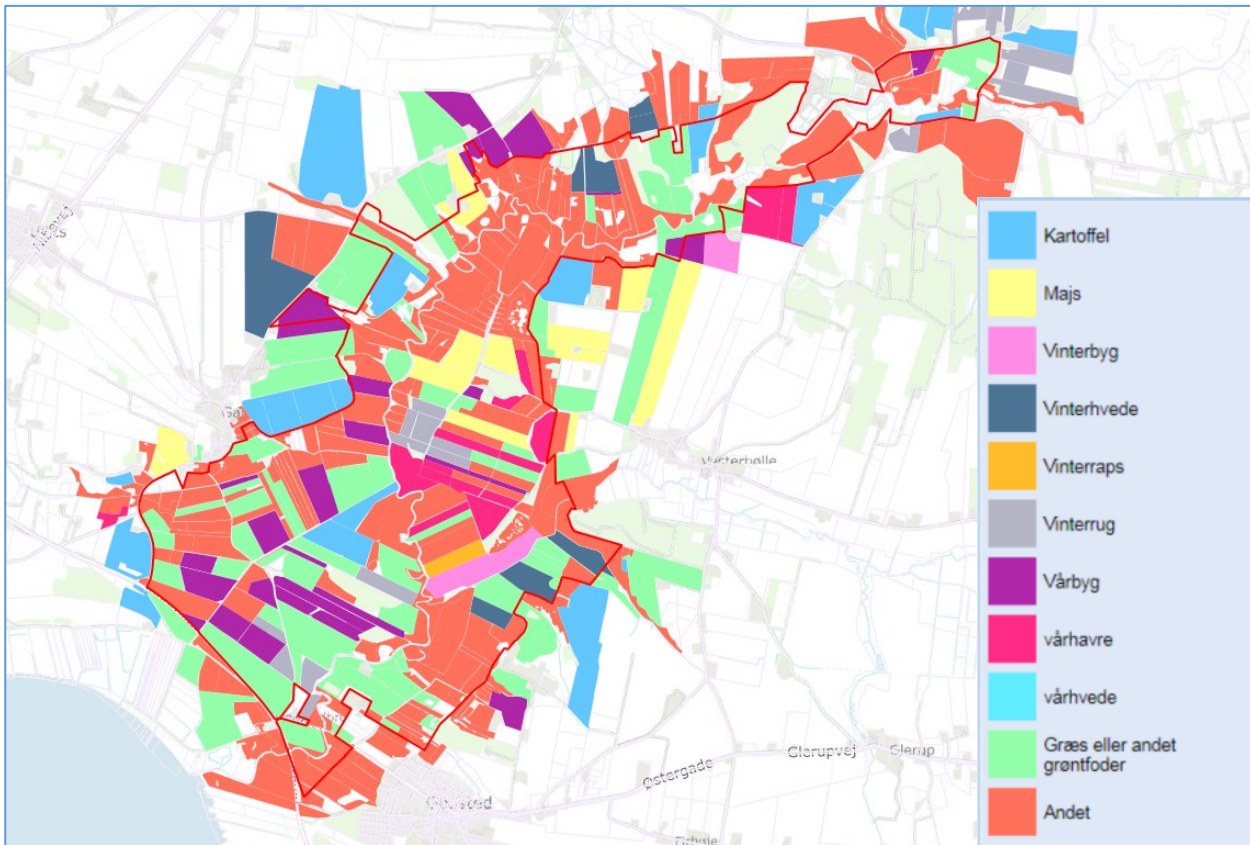
Al jord i subregionen hører til private ejendomme, hvoraf de fleste ligger udenfor området. Matrikelfordelingen og ejerskabet indikerer at rigtig mange af jordstykkerne har været englodder tilhørende landejendommene, der ligger i de omkringliggende landsbyer som Gedsted, Gl. Ullits, Vesterbølle og ned til Aalestrup. Der er 79 lodsejere indenfor projektområdet, og nedenstående kort (figur 13) giver en indikation af, hvordan jorden er fordelt imellem dem.

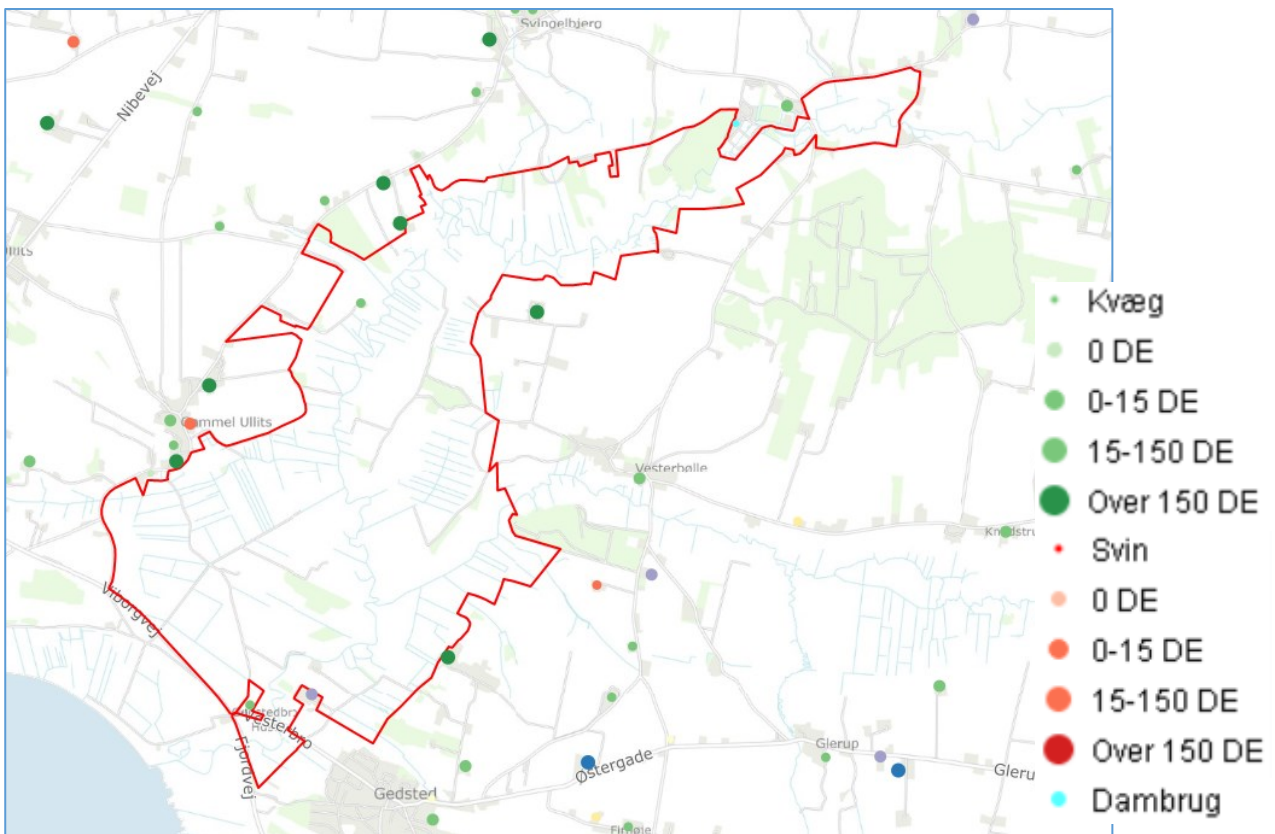
Figur 13 Jordfordelingen inden for subregion N30-1. Hver farve repræsenterer en lodsejer.

Drift og driftshistorie

En stor andel af arealerne indenfor subregionen er i omdrift, som det ses på figur 14 nedenfor. Mange af arealerne nærmest åen er her angivet som "andet", der dækker over meget forskelligartede arealanvendelser fra det helt ekstensive "permanent græs uden norm" til de intensivt dyrkede marker med fodersukkerroer. Der er en del permanent græs, men også græs i omdrift, græsfrøproduktion og MFO-brakjorde i denne kategori. Langt størstedelen af dyreholderne i omegnen har kvæg – både slagtekvæg, kvier og malkekvæg. Selvom de ikke er drevet økologiske, kommer dyrene mange steder på græs alligevel. De største kvægbesætninger findes i den sydlige del af området ved Gl. Ullits og Gedsted med to besætninger på hhv. 450 og 817 DE (kilde CHR 19). Se figur 15.

Figur 14 Oversigtskort over markafgrøder indenfor subregionen.

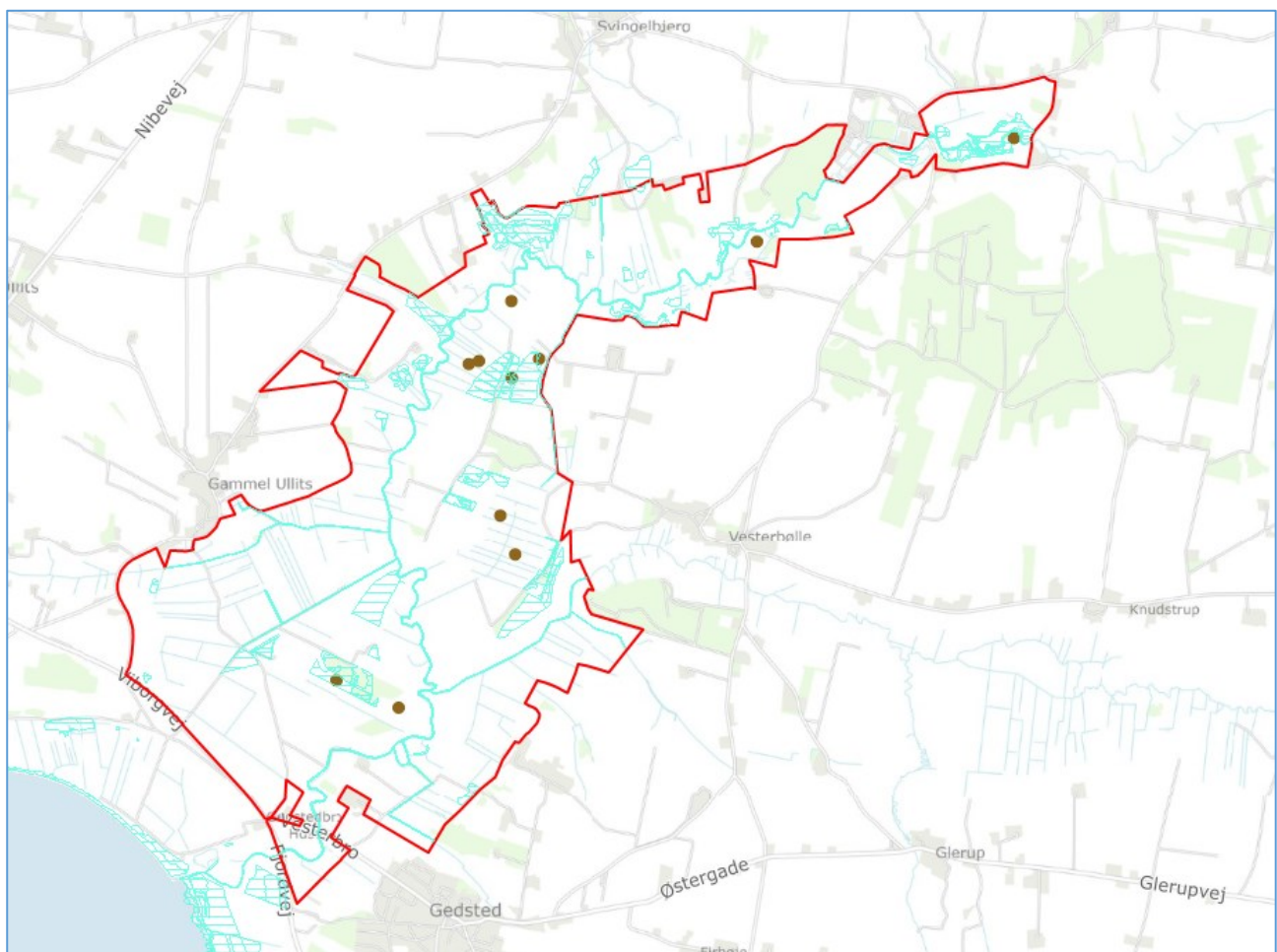

Figur 15 Oversigt over husdyrhold omkring N30-1 (CHR 19)

Tilskud til sammenhængende arealer i Natura 2000

Da Miljøstyrelsen i 2018 og 2019 afsatte en årlig pulje på 10 mio. kr. til sammenbinding og beskyttelse af fem udvalgte habitatnaturtyper (kildevæld, rigkær, surt overdrev, kalkoverdrev og tørt kalksandsoverdrev), spillede kommunen en proaktiv rolle i forhold til at søge tilsagn om tilskud til lodsejere i Natureman subregionerne. I Lerkenfeld Ådal var der fire lodsejere, som, for Natureman-midler, fik søgt om tilskud, og alle fire endte med at få tilsagn. Tilskuddet er et engangsbeløb, som betales mod en permanent ekstensivering af driften. Målet med ekstensiveringen er, at skabe større sammenhængende ekstensive arealer, samt at reducere den direkte påvirkning fra landbrugsdriften. De fem lodsejere har fået tilsagn om tilskud af flere arealer spredt over hele projektområdet, og der vil potentielt ske ekstensivering af 19,47 ha omdriftsarealer og 38,35 ha arealer med permanent græs. Se figur 16 nedenfor.

Kommunen vil foretage en opfølgning på sagen for de lodsejere, der har fået tilsagn, og drøfte om der er aktiviteter, som kan sættes værk for at sikre at naturen i de ekstensiverede arealer udvikler sig bedst muligt.

Figur 16 Lokalteter hvor der er givet tilsagn om tilskud til sammenbinding af natur i Natura 2000 indenfor subregion N30-1. De turkise skraveringer er kortlagt habitatnatur.

Overordnet vision for området

Den overordnede vision for subregion N30-1 er at opnå og sikre gunstig bevaringsstatus for primært de fokusnaturtyper og arter Life IP projektområdet er udpeget for. Dette skal opnås ved at gennemføre tiltag, der fokuserer på eliminering af de største trusler, samt tiltag der kan fordre en større udbredelse af naturtyperne. Det kunne eksempelvis være genopretning af naturlig hydrologi på de udpegede områder nævnt i afsnittet om hydrologiske forundersøgelser, og det kan være en målrettet indsats for at bekæmpe de invasive arter i højere grad, end der sker nu. Yderligere bør afgræsningsforholdene forbedres således flere arealer bliver afgræsset (inklusive de permanent ekstensiverede omdriftsarealer), og foldene generelt gøres så store, at naturpleje på arealerne bliver en rentabel drift.

Indledende overvejelser om de næste trin

Interessentundersøgelse

De mange lodsejere med jord indenfor projektet bør inddrages i eventuelle planer om tiltag tidligt i forløbet. Særligt de områder, hvor der med fordel kan ske retablering af naturlig hydrologi, er det vigtigt med lodsejeraccept, fordi tiltagene kan ændre arealernes karakter og deraf deres anvendelighed. Det vil også være fordelagtigt ret tidligt, at arbejde på muligheden for, at flere arealer sammenhegnes, og der skabes større sammenhængende naturarealer i ådalen. Kommunen kunne med fordel tage udgangspunkt i de arealer, der (måske) har fået tilskud til permanent ekstensivering, eller de arealer hvor kommunen allerede i dag hjælper til med vedligehold af hegn og fjernelse af glansbladet hæg ved Holmen og Storholmen. Prioriteringen af de førstkomende tiltag kan også tage udgangspunkt i bevaring og udbredelse af de sjældne arter, som forekommer spredt indenfor subregionen såsom guldblommerne ved Ullitshøjvej 39 eller engblommerne øst for godset.

Botanisk forundersøgelse

De seneste botaniske undersøgelser er foretaget i 2019 som en del af NOVANA kortlægning af habitatnatur. Det er disse registreringer som danner basis for det videre arbejde.

Under den botaniske kortlægning blev der fundet mange sjældne og interessante arter såsom guldblomme, engblomme, kattefod, hjertegræs, spæd mælkeurt, plettet kongepen, lav tidsel, vår-star og bakke-star. Flere af disse er vurderede næsten truet (NT) i den danske rødliste. Med udgangspunkt i de botaniske undersøgelser kan der ske udvælgelse af de områder, hvor der er bedst mulighed for at udvide, genoprette og sikre de udvalgte habitater/naturtyper.

Relevante aktioner

A1: Botaniske forundersøgelser af udvalgte områder, samt interessentundersøgelse

A2: Udarbejdelse af ansøgninger til sammenhængende afgræsning

C1: Etablering af afgræsning

C2: Rydning på udvalgte områder

C3: Etablering af naturlig hydrologi

C4: Særlig pleje af arter og naturtyper

C5: Maskinel høst af biomasse (som alternativ til afgræsning og rydning af store træer)

C6: Jordfordeling/Erstatninger

C8: Stiforløb

C9: Afsætning af naturkød

D1: Monitorering af udvalgte habitatnaturtyper og arter

E2: Information og formidling

E5: Naturpleje som driftsgren